

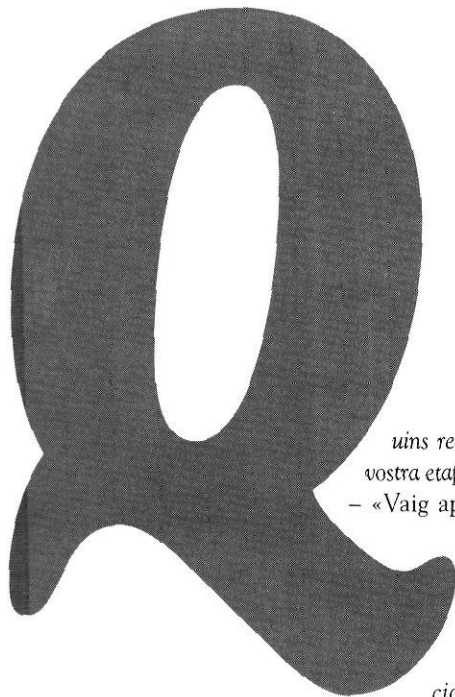
Ramon Cotrina,

el traductor i el poeta de Sant Joan de les Abadesses

Text: Xevi Planas

Ha traduït al català llibres com el popular *Pregàries*, de Michel Quoist, i ha escrit una biografia de Prat de la Riba. És un dels set autors d'*Estudiants de Vic del 1951*, una antologia de poetes seminaristes prologada per Carles Riba que va circular en una versió ciclostilada, perquè les autoritats eclesiàstiques en van prohibir l'edició normal. Després d'un llarg periple per moltes poblacions diferents, Ramon Cotrina torna a viure a Sant Joan de les Abadesses, on va néixer fa 61 anys.

Fotos: Josep Maria Oliveras

uins records teniu de la vostra etapa escolar?

– «Vaig aprendre les primeres lletres al meu poble, Sant Joan.

Hi havia dos col·legis: el nacional i el parroquial. Els de casa eren de missa i, per tant, vaig anar al parroquial. Fins als 10 anys. Als 10 anys vaig entrar al seminari de la Gleva. Hi vaig estar cinc anys, fins al 1947, any en què vaig anar al seminari major de Vic. A l'escola de Sant Joan, el mestre només parlava en

català quan s'empipava molt. Les classes, per tant, no ens ensenyaven la nostra cultura ni servien perquè poguéssim expressar el que portàvem a dins. Al seminari, en canvi, quan arribava el maig cada dia escrivíem un poema religiós. Això contribuïa que treballéssim més la llengua, per exemple».

– *L'ambient familiar devia propiciar molt més el desenvolupament de les vostres inquietuds...*

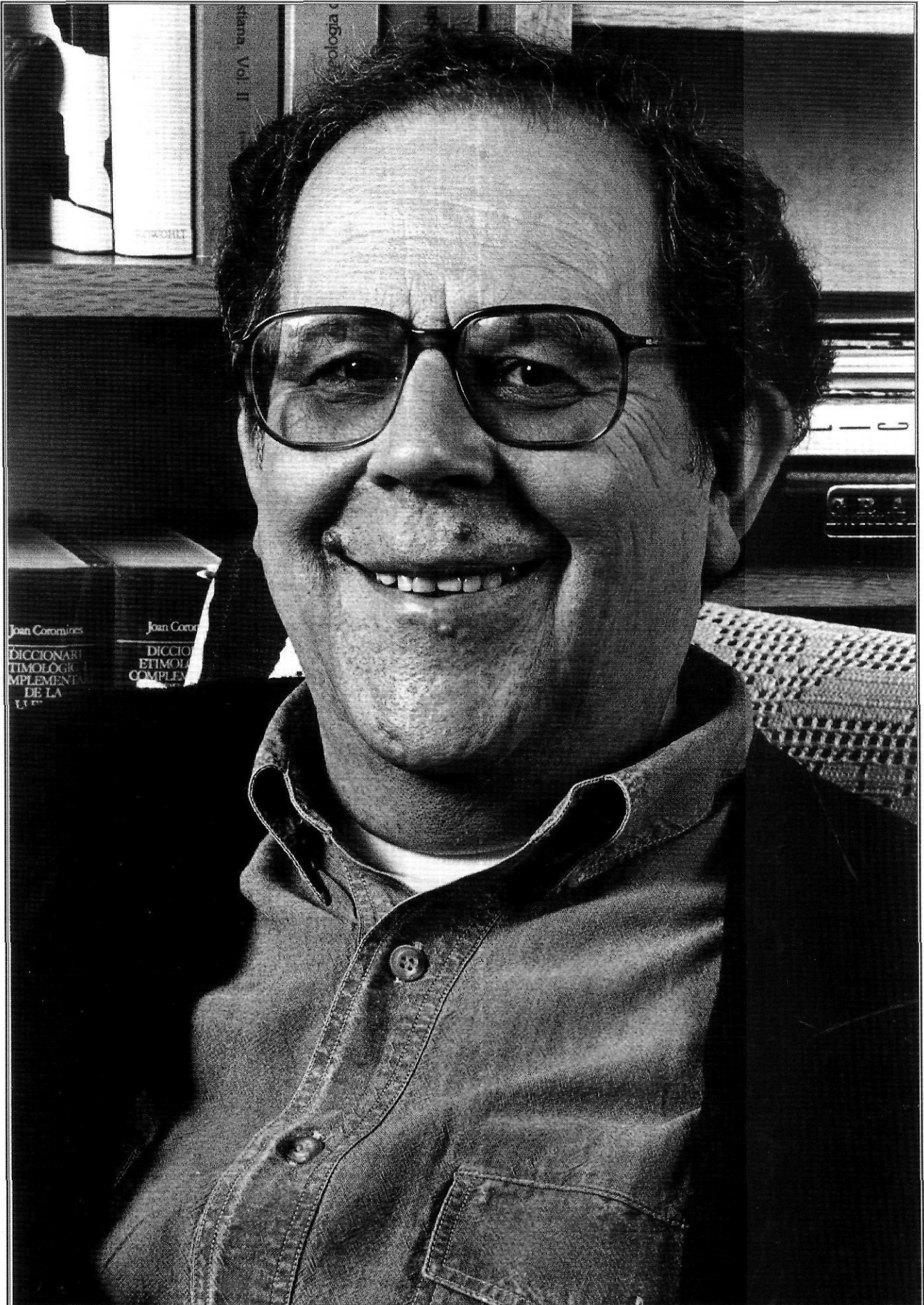
– «Sí. Gràcies a l'àvia, vaig familiaritzar-me amb una llengua molt fluïda, gens contaminada, plena d'expressions pròpies de Sant Joan. El meu pare, que havia fet teatre al Centre Catòlic de Sant Joan abans de la guerra, tenia una certa cultura del país. Li agradava recitar Pitarra, Ventura Gassol, Joan Maragall...».

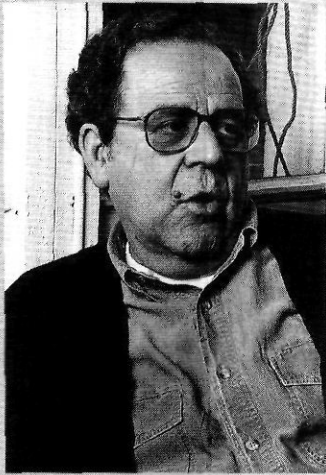
– *Us explicava que Maragall havia escrit «La vaca cega» arran d'una experiència viscuda als afores de Sant Joan?*

– «Sí. Coneixia el pastor que havia buidat l'ull a la vaca. Encara no fa gaire corria una foto d'ell per casa».

– *Anar a estudiar al seminari de la Gleva us va representar una millor oportunitat de conèixer la cultura catalana?*

– «Tenint en compte les limitacions

Ramon Cotrina i Puig va néixer el 18 d'octubre del 1932 a Sant Joan de les Abadesses. És teòleg, sociòleg, professor, conferenciant, traductor, poeta i narrador, tot i que ell es defineix bàsicament com a propagandista cultural.

Després de cursar la carrera eclesiàstica als seminaris de la Gleva i de Vic, a la comarca d'Osona, va ampliar estudis a Roma, on es va llicenciar també en Sociologia, i en diferents ciutats alemanyes. Ha estat capellà a Castellterçol i Manresa, entre altres localitats, professor del Seminari de Vic i director, amb Ricard Torrents, del col·legi Sant Miquel dels Sants, de Vic. Durant set anys, ha estat director del Laboratori de Sociologia de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB), centre del qual encara és professor. Va deixar d'exercir el sacerdoci el 1978.

Traductor de l'alemany, el francès i l'italià, ha donat a conèixer en català textos de Wolfgang Borchert, Bertolt Brecht, Franz Kafka i Michel Quoist —la molt difosa versió catalana de *Pregàries és seva*—, entre altres escriptors.

que imposaven aquells temps i que el que predominava era una educació religiosa castellana basada en la por al pecat, a la Gleva hi havia alguns professors que inspiraven una consciència de país i una obertura més gran que en altres indrets. A la Gleva em van ensenyar d'estimar algunes coses essencials. Hi va haver un fet concret que ens va estimular molt a llegir en català i a descobrir la nostra cultura».

— Quin va ser?

— «El 1945, quan tenia 13 anys, es va convocar un concurs literari per a joves a Folgueroles, coincidint amb el centenari del naixement de Jacint Verdaguer. Un company nostre, en Josep Maria Riubrogent, hi va guanyar un premi i això ens va entusiasmar, als més jovenets. Érem uns quants elements que llegíem en català volums que no sabíem ni d'on sortien: hi havia qui duia llibres de Josep Carner, alguna antologia d'Artur Martorell, més tard coses de la Selecta... Vaig empassar-me *Les coses benignes*, de Joaquim Ruyra, tot i que hi havia moltes paraules que no tenia ni idea de què volien dir. Però Ruyra em fascinava. Si tenia cinc minuts entre classe i classe, en llegia tres o quatre pàgines. Apreníem retòrica i intentàvem escriure. Em vaig fer molt amic de l'Antoni Pous, que més tard va ser l'ànima del nostre grup. Era inquiet, tenia un gran sentit de la llengua i donava vida com el sol. Ens passàvem els versos i ens els comentàvem».

— Com va sorgir la idea de publicar l'antologia Estudiants de Vic del 1951?

— «Va arribar quan ja érem al semi-

“

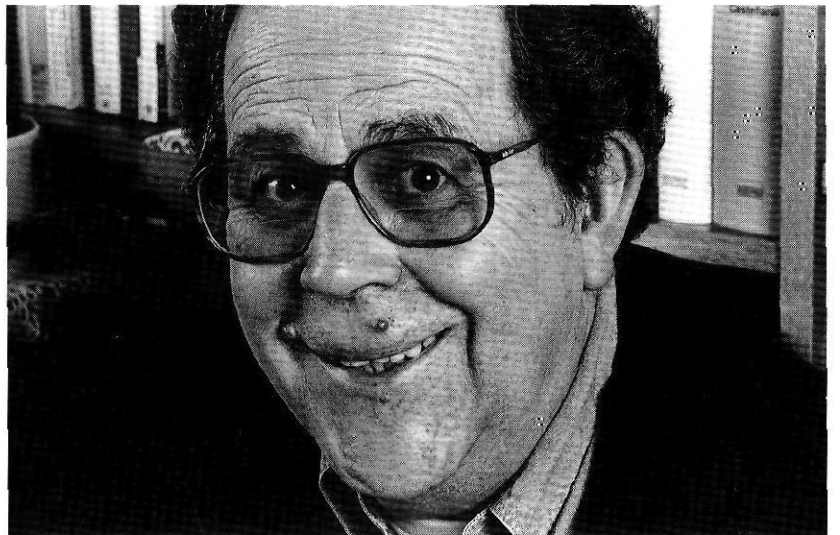
A l'escola,
el mestre només
parlava en català
quan s'empipava molt.

”

nari major, a Vic, on vaig entrar el 1948. Érem una colla de set seminaristes que compartíem, entre altres aficions, un interès per la poesia. Érem en Josep Maria Riubrogent, en Josep Esteve, que també és de Sant Joan, en Josep Junyent, en Josep Grau, en Segimon Serrallonga, l'Antoni Pous i jo. Més tard, quan ja havíem enllestit l'antologia, s'hi va incorporar en Ricard Torrents, que és més jove que els altres. La idea de l'antologia va sortir de Joan Triadú, a qui havia conegut l'Antoni Pous quan els dos es recuperaven d'una malaltia a Cantonigròs. Feia poc que s'havia publicat una antologia de poetes universitaris a Barcelona i Joan Triadú ens va suggerir que en preparéssim una. Ell ens va ajudar a seleccionar els poemes».

— La col·laboració de Joan Triadú va ser decisiva?

— «Totalment. A través d'ell, vam entrar en contacte també amb Albert

Manent, Joaquim Molas, Antoni Comas, Jordi Cots —que Triadú ens va presentar com el millor poeta jove del país— i un tal Faus, un xicot molt exaltat que volia muntar una mena d'exèrcit d'alliberament nacional i que després va fer un tomb i es va passar a un altre exèrcit, perquè em sembla que es va fer de l'Opus. Més tard, vam perdre el contacte amb Triadú. De tota manera, ens va marcar. Sempre ha estat un home rigorós, seriós. Tota la vida recordaré la primera frase que em va dir quan li vaig comentar que escrivia poemes: *No s'hi val ni que sigui catalana ni cristiana, si no és bona. La poesia ha de ser bona.* Tenint en compte que llavors tothom que provava d'escriure poesia parlava del porró i la barretina, l'advertència era intel·ligent».

— *I de qui va ser la idea que Carles Riba prologués l'antologia?*

— «També de Joan Triadú. Per a nosaltres, que ens escrivís Carles Riba era com si ens escrivís l'Esperit Sant. Era el gran mestre. El llegíem i el veneràvem, encara que alguns no l'entenguéssim del tot. Si era difícil, encara ens hi fèiem més per trobar-lo bo. Menyspreàvem la poesia fàcil. Érem una colla d'exagerats. Ara quan hi penso en sap greu, però Verdager i Sagarra gairebé els deixàvem de banda, perquè els trobàvem massa fàcils».

— *El contacte amb Riba va tenir continuïtat?*

— «Sí. De tant en tant, baixàvem a veure'l a Barcelona. Per a nosaltres, allò era més important que un pelegrinatge a Roma. Ens va anar bé, perquè ens exigia molt i ens comentava les nostres imperfeccions».

— *Per què finalment no es va poder publicar l'antologia?*

— «Perquè a alguns professors del seminari els va semblar que Carles Riba havia estat d'esquerres abans de la guerra i consideraven que això era dolent. Mossèn Villegas, el rector del seminari, no va trobar bé que un senyor com aquest prologués un llibre d'uns seminaristes de Vic. El llibre, doncs, no es va poder publicar perquè ens el van prohibir. Com que no el vam poder editar amb totes les de la llei, en vam fer una edició clandestina ciclostilada que vam escampar bastant. Va tenir un cert predicament. Fins i tot Miquel Dolç en va escriure un article a la premsa».

“

Martí i Pol
ens va ensenyar
els seus versos i li vam dir
que mai no faria res de bo.

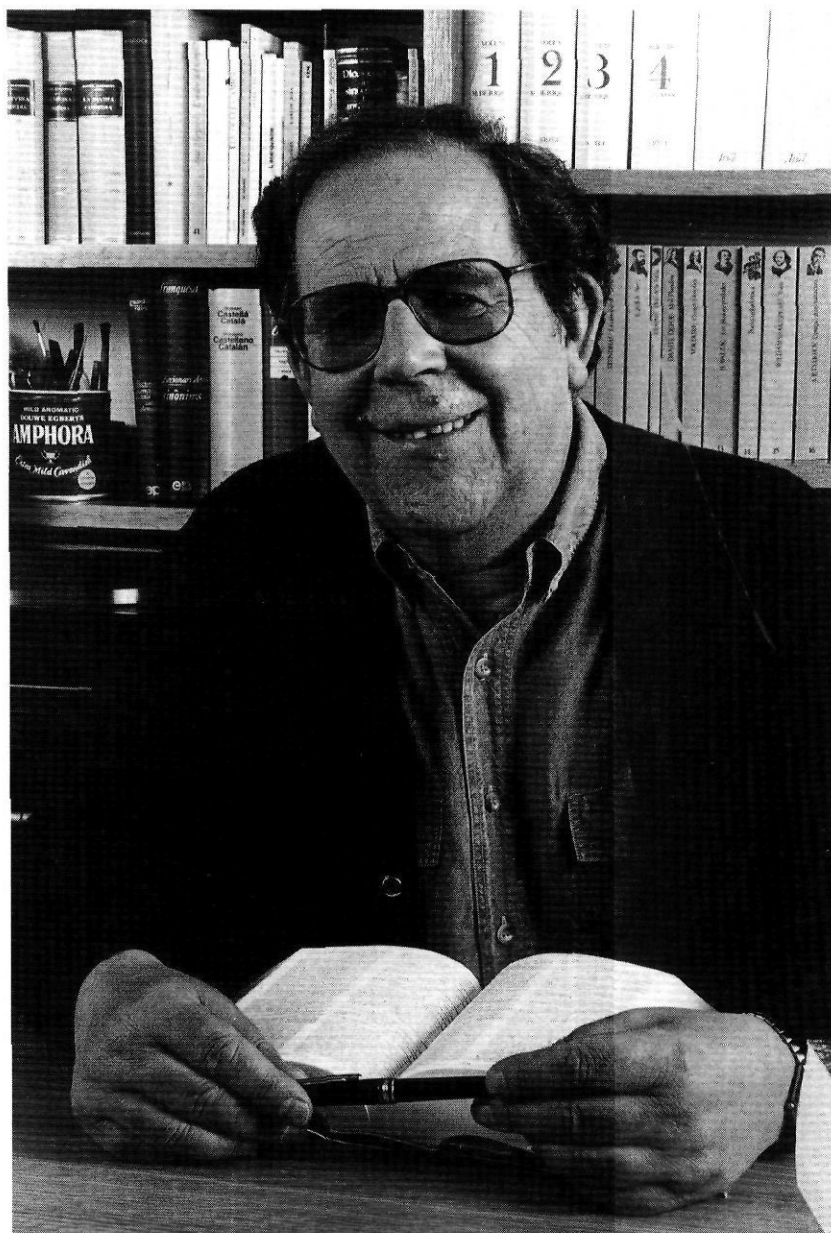
”

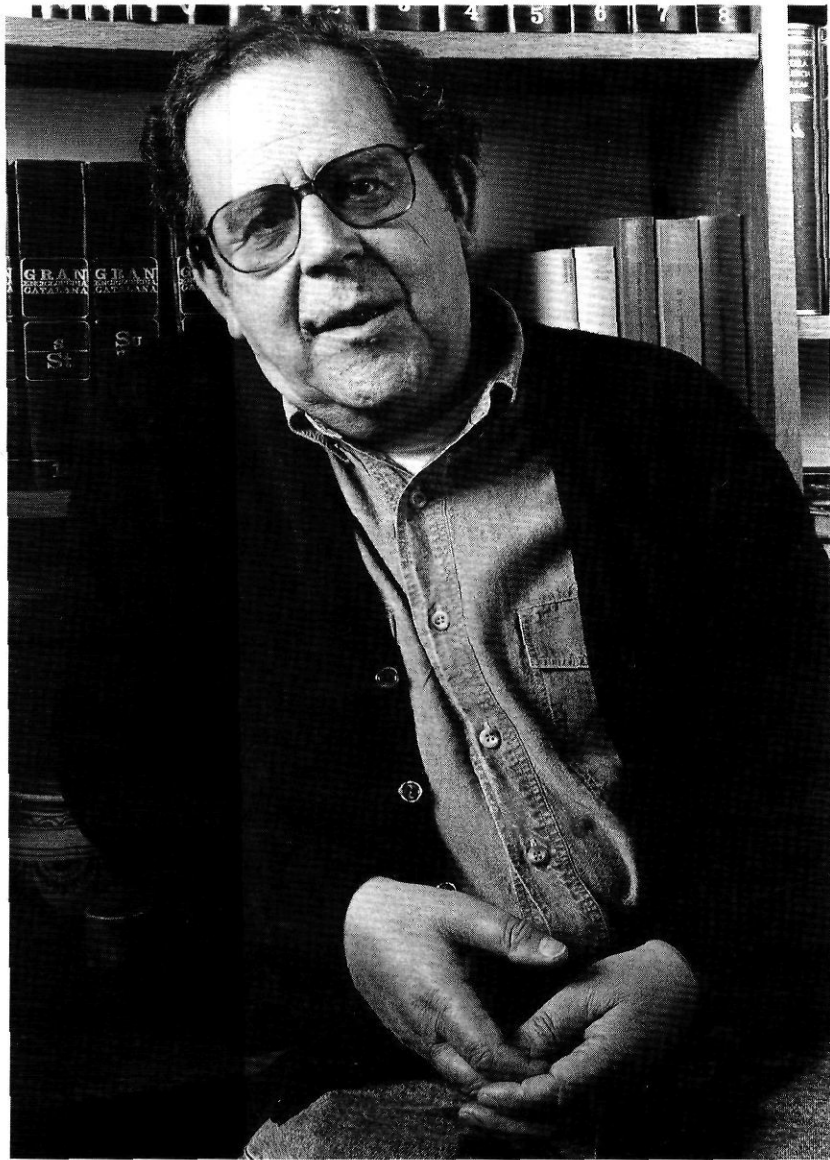
— *Malgrat la censura en la publicació d'aquesta antologia, guardeu un bon record, del seminari de Vic?*

— «Molt bon record i no voldria deixar gens malament els professors que vaig tenir. Hem d'entendre les circumstàncies de l'època, tot i que si ens ho miréssim amb us d'ara faria pena. El seminari de Vic, juntament amb el de Solsona, on hi havia en Climent Forner i en Jordi Mas, amb els quals també vam tenir contacte, devia ser llavors un dels de Catalunya que tenia més possibilitats d'obertura».

— *Hi va haver algun professor que us influís especialment?*

— «Els professors no ens donaven grans pautes que ens poguessin servir,

però n'hi havia alguns que ens deixaven anar fent i, com a mínim, no ens posaven entrebancs. Mossèn Victorià Palà de tant en tant ens facilitava la possibilitat de trobar-nos en unes reunions en què ens recitàvem alguns poemes. Mossèn Rovira Tenas ens feia cantar cançons de muntanya dels escoltes. Mossèn Joan Colom era franquista, però escrivia poemes en català i ens va portar a una excursió verdagueriana per tots els llocs de la Plana de Vic per on havia deixat petja mossèn Cinto. Mossèn Lluís Cura ens va deixar una habitació la primera vegada que ens va venir a veure Joan Triadú, al qual vam obsequiar, emocionats, amb un pastís que havíem preparat. Alguns d'aquests professors consentien que anéssim fent la nostra, malgrat que, tot i que érem

inofensius, devien pensar que malament rai si arribàvem a capellans, perquè érem molt fets a la nostra. També ens van anar molt bé les trobades que teníem en una biblioteca de Vic amb mossèn Junyent, que ens animava a llegir els clàssics catalans de la Barcino».

– *Quan els seminaristes es van ordenar sacerdots, la relació es devia interrompre...*

– «Ens vam continuar veient a l'estiu, sobretot durant els set o vuit anys següents a la sortida del seminari. No tots van arribar a ser capellans, com en Josep Grau. Alguns ho vam ser, però ens ho vam deixar córrer. L'Antoni Pous va morir quan encara era ben jove. Cap al 1976, arran de la seva mort, gairebé vam deixar-nos de veure definitivament. El grup es va anar dispersant, malgrat que amb alguns encara ens veiem».

– *Antoni Pous era l'aglutinador del grup?*

– «Sí. Era una persona excel·lent, un gran amic. N'havíem fet moltes, amb en Toni. Una vegada vam passar-nos tres dies caminant per anar a veure un concert de Pau Casals a Prada. Era el 1954. Vam anar-hi caminant per Setcases i Vernet, i vam tornar passant per Núria. A la mitja part del concert, el vam anar a veure i l'Antoni li va dir que el veníem a saludar en nom de Catalunya. Ell va estar molt content i ens va dedicar uns programes. Després ens van enviar una carta magnífica, que encara guardo».

– *També en teniu del pare Miquel Batllori.*

– «Sí. Me'n va enviar un parell, que encara conservo, després d'haver-lo conegut a través del jesuïta Joan Baptista Bertran, que era del meu poble, de Sant Joan. El pare Bertran, que va acabar escrivint llibres en català després de tota una vida expressant-se en castellà, ens parlava dels poetes italians, que coneixia bé».

– *Un dels escriptors amb qui encara manteniu una bona amistat és Miquel Martí i Pol. Com el va conèixer?*

– «A través de l'Antoni Pous, que era molt amic seu, en Miquel Martí i Pol va saber que al seminari de Vic hi havia un grup de nois que escrivien versos. Cap a l'any 1948 o 1949, ens va venir a veure i ens va ensenyar els que escrivia ell, demanant-nos que li diguéssim què ens semblaven. Injustos com érem la canalla, es veu que els hi vam criticar de mala manera, que li vam dir que eren un desastre, que mai no faria res de bo si no aprenia bé el català i no sé quantes coses més. Els comentaris el van afectar, perquè se'ls va agafar molt a pit. Es va posar a llegir de valent per millorar. Quan va guanyar el premi Ossa Menor ja va volar sol... Hem estat sempre molt bons amics. Quan veníem de vacances d'Alemanya, on estudiàvem amb l'Antoni Pous, l'anàvem a veure sempre. El dia que vaig cantar la meua missa nova a Sant Joan, ell va venir i em va regalar un bolígraf. Per cert, també apareixo amb Joan Triadú a la foto en què es veu Carles Riba sortint de la missa nova del nostre company Josep Junyent a Vic. Aquesta foto s'ha reproduït ara al llibre *Carles & Clementina*. La relació amb en Miquel Martí i Pol, com deia, ha estat molt enriquidora per a mi, perquè és una persona que es

fa estimar. Recordo una anècdota d'ell que potser té gràcia».

– *Quina?*

– «Abans de contraure la malaltia que té, ell havia cantat. No va arribar a publicar mai cap disc, però era un cantautor més dels de la Nova Cançó. Gràcies a un magnetòfon vell que tenia el seu amic Jordi Sarsanedas, l'escriptor, va fer un parell d'enregistraments domèstics d'algunes de les cançons del seu repertori. Com que jo disposava d'uns bons estris per gravar i escoltar música, em va demanar si li podia recopiar aquelles dues gravacions en una de sola. Li vaig fer i ara en queda una constància en una casset gravada de manera molt casolana. És un dels molts records que tinc de la meua antiga amistat amb en Miquel, que portava els fills al col·legi Sant Miquel dels Sants, de Vic, quan el dirigíem en Ricard Torrents i jo».

– *A quina època era?*

– «Devíem estar-hi entre el 1970 i el 1977, després que jo hagués estat fent de capellà a Castellterçol i Manresa, que hagués completat els meus estudis a Roma i Alemanya, i que hagués estat cinc anys de professor al Seminari de Vic. En aquest col·legi, vam fer molta feina de catalanisme. Vam passar dels 200 alumnes als 1.000, em sembla. El

“

Que Carles Riba
ens fes un pròleg
era com si ens escrivís
l'Esperit Sant.

”

doctor Masnou, el bisbe de Vic, ens hauria deixat fer pel vessant catalanista, però les forces conservadores de la Ciutat dels Sants, les que encara escriuen Vic amb hac final, li van dir que érem poc cristians, la qual cosa no era certa. Ens van expulsar i hi va haver un altaibaix...».

– *Llavors us en vau anar a fer de professor a Barcelona...*

– «Sí. Vaig deixar d'exercir el sacerdoci el 1978 i vaig ser durant set anys director del Laboratori de Sociologia de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de

Barcelona (ICESB), on encara faig classes tres dies a la setmana per fer contentes les padrinetes de l'Eixample de Barcelona, he, he, he!».

– *Viviu entre Barcelona i Sant Joan de les Abadesses?*

– «Bromes a part, continuo fent classes perquè em resulta molt divertit: tant hi parlo de la cultura a cada comarca del Principat com de la història del monaquisme català. També m'ha tocat fer conferències de tota mena de temes, malgrat que la meua principal dèria és el català, la llengua. Des de fa mig any, coincidint que van morir els pares, visc a Sant Joan amb la meua germana. A Barcelona, hi baixo tres dies a la setmana. Com que des de la infantesa només hi he passat els estius a Sant Joan, podríem dir que ara estic fent una mena de retorn als orígens».

– *Encara escriviu ara?*

– «M'he dedicat a l'ensenyament amb l'esperança que algun dia em deixaria temps per escriure i de fet potser em sortiran algunes narracions. Però no ho sé. La vida et canvia. Quan ets jove, tens moltes coses a dir, però no saps com dir-les. Ara que potser saps una mica com dir-les, ara no tens res per dir...».

Xevi Planas

